

Susitikimas su Šv. Tėvu Jonu Pauliumi II

I mūsų Tėvyne, pirma karta Lietuvos istorijoje rugsėjo 4 d. atvyko popiežius Jonas Paulius II. Jo asmenybė ir žodžiai patraukia įvairiausių tautybių ir išitikinimų, įvairaus amžiaus žmones, nes jis kalba apie svarbiausias žmonijos problemas: popiežius atvyko kaip tėvas, kaip Viešpaties vaikas, tarnas, trokštantis pasidalinti savo dvasiniu patyrimu.

Susitikimo su Šv. Tėvu labai laukėme ir mes, todėl dalyvavome įvairiuose renginiuose. Rugsėjo 5 d. mokiniai ir pedagogai dalyvavo Šv. Mišių Aukoje, kuria atnašavo Jo Šventenybė popiežius Jonas Paulius II.

Vyresniųjų klasių mokiniai lankėsi Laune, kur popiežius susitiko su Lietuvos jaunuimais. Visus susitikimus su Šv. Tėvu mokiniai žiūrėjo per televiziją.

SEKTORIUS

D1

KVIETIMAS

DALYVAUTI ŠV. MIŠIŲ AUKOJE,
KURIĄ ATNAŠAUS

JO ŠVENTENYBĖ POPIEŽIUS JONAS PAULIUS II

VINGIO PARKE
VILNIUJE

1993 RUGSĖJO MĖN. 5 D.

ŠV. MIŠIŲ PRADŽIA: 10.00 VAL.
IĖJIMAS IKI 9.00 VAL.

NEMOKAMAI

Lietuvių namams - treji metai. Naujokų „krikštynos“

Spalio 1 diena, mokykla šventė savo gimtadienį. Mokyklai sukalo treji metai. Mokyklos pastatas senas, bet varbu, ne pastatas, o mokiniai...

Prieš trejus metus visi sėdėjome aktu, salėje dar nepažįstami, nesusidraugavę. Klausėme direktoriaus A. Rudžio kalbos. Paskui, Spietimo ministras D. Kuolys, užrašė ant lentos mokyklą pavadinimą. Nuo pirmų dienų pripratome prie šio pavadinimo nes mūsų mokyklai jis labai tiko. Negalim išvairuoti, kad Lietuvių namai vadintusi kitaip.

Mes mokiniai šiais metais patys galvojome, kaip atšvęsti šią šventę. Ir sugalvojome... „Atvėrėm naujokus“ „pakrikštyti“!

Spalio pirmąją visi susirinkome aktu salėje. Kalbėjo direktorius A. Rudžys, mokiniai deklamavo eilias apie Tėvynę, gimtąją kalbą. Paskui, keletas dešimtokų ir vienuoliktokų višus naujokus pakviatė į sceną. Visiems liepė atsiklaupyti. Vyriausią dvyliktokę uždėjo ranka ant trečios, klasės lietuvių kalbos vadovėlio, (visi pradėdam nuo jo) ir sakė, priešaiškos žodžius. Naujokai juos kartoję. Naujai atvykę, išipareigojo mylėti ir gerbti savo mokyklą, pedagogus, gerai mokytis ir t.t. Vėliau buvo atliktos kitos, „krikštynų“ apeigos. Visiems buvo linksma. Tarp naujokų, savo būrį priėmėme pirmą kartą. Manau, kad tai taps tradicija.

Pok koncertavo etnografinis ansamblis „Vilma“.
Spalio pirmosios ryta, mokytoja Z. Nepienė savo auklėtiniam pasiūtė ką nors užrašyti lentoje.
Vaikai parasė:

Jeva Grubanova 10 kl.

„Miela mano mokykla! Prieš trejus metus Tu atvėrei mums savo duris...
Būk laiminga, graži, šviesi kaip šis spalio rytas...“
Dešimtokai

„Miela mūsų mokykla. Tau ketvirtus metus Tu sutinki naujus mokinius ir padedi atgauti savo lietuviybę. Ščiui Tau už tai! Sveikiname!“
Vienioliktokai

„Šiandien Tavo gimimo diena...
Būk jauna ir graži,
Būk linksma ir jauki...
Kaip mama būk Tu
Disu, mylima...“
Dvyliktokai

LIETUVIŲ NAMAI

Kol būni jaunas, daug ko neįvertini arba paprasčiausiai nesupranti, galų gale ne tai tuomet rūpi. O vėliau patiri keistą, bet malonų jausmą — nostalgiją. Šiuo požūvį mano karta solidarai: antraip nebūtų parašytas „Vilniaus pokeris“, „Mėnulio raikai“... Tačiau mūsų vaikystė ir jaunystė prabėgo pačiais niūriausiais stagnacijos metais, ir, atrodytu, paradoksalu jų ilgėsi, nes kas gero galėjo tuomet įvykti ir tą gero galėjo duoti mokykla?

Mes augome, turim galvoje vilniečius, okioj baisioj internacionalinėj ir moraliėj apsupty, kad neretai kai kurie mūsų net nesupradsavo, kas tai yra tautinė sągarba. Kai mokiausi pradinėj mokykloje, mano klasės berniukai per pertraukas, o dažnai ir per pamokas tarpusavyje aišdavosi: rusiškai — jiems tai buvo patingo orumo ženklas...

Tais niūriais metais Vilniuje ir, kaip dabar pasakysiu — iš pokalbio su mano misioneriu mokytojomis Z. Plepiene ir O. Pigaigiene, su buvusiu Vilniaus klinikinių vyriausiųjų gydytoju S. Trepšiu, visose Vilniaus krašte veikė pusiau nelegalios Lietuvos mokyklos. Tik nedaugelis žmonių tai žinojo nors šiose mokyklose legaliai mokėsi labai daug vaikų... Konspiracija, pasirodo, tarybiniais metais buvo puiki, ir rezultatai nemenki. Juk dabar Vilniuje gyvenantį lietuvių jau yra augiau kaip 50%, o šito Vilniuje ent jau pastarieisiais šimtmečiais nėra už (naujausi statistikos valdybos duomenys). Manau, kad prie šio lietuvių skaičiaus augimo Vilniuje smarkiai priside-

jo ir kuklius mano mokyklos mokytojai, dirbę ir tebedirbantys Druškų gatvės internatinėje mokykloje, kuri vėliau pavadinta VLKJS 50-mečio internatu, paskui dėl suprantamų aplinkybių virtusiu sukurtu internatu, bet paskutiniaisiais gyvenimo metais atsigręžusiu į Lietuvos pusę, na, o dabar įgijusiu garbingą Lietuvos namų vardą.

Reikia pasakyti, kad internatas pagaliau atgavo savo tikrąjį vardą... Kai mokiausi, turėjau draugę Danutę Kasevičiūtę (dabar Kutkienę) iš Girių. Ji mokykloje iš tų kraštų buvo ne vienintelė, o paskui karštu su savo tėviškėmis liko gyventi Vilniuje... Internate buvo labai daug mokinių iš Gervėčių apylinkės — lietuviškų kaimų Baltarusijos TSR, 1970 m. mus, kelias dešimtokes, lietuvių kalbos mokytoja O. Pigaigienė išleido į garsiąją Gervėčių ekspediciją, kurioje, rinkdamas dainas, mes ir susipažinome su mano drauge ir daugelio kitų moksleivių tėveliais... Atrodo, taip ir turėjo būti: tėvai čia, o vaikai Vilniuje — juk Gervėčiuose nebuvo lietuviškų mokyklų. Niekas mums nieko tuomet neaiškino, o mes per daug į nacionalines problemas ir nesigilinom, žinojom, kad „negalima“; net ekspedicijos medžiagą iki pastarųjų metų skelbti buvo draudžiama. Tuomet nepagalvojau apie konspiraciją...

Dabar, kai įsikūrė Lietuvos namai, sukirbejo širdyje, kad tie jaukūs ir kuklūs žmonės būvę šešelyje ir dirbę juoda darba, taip ir liks šešelyje. Tuomet ir aplankiau mokytoja, žinomą lituanistę O. Pigaigienę, kad pasiklausčiau ir kitiems papasakočiau. Taip, iš tiesų mūsų mokykloje mokėsi daug Baltarusijoje gyvenančių lietuvių. Oficialiai jiems mokytis nebuvo leidžiama, leidimo būtų tekę prašyti Maskvoje, o tai, žinant internacionalinio lavinimo programą, buvo neį-

dėja, jau minėta mokytoja, rizikuodami savo pedagogine karjera, vieninteliai žinojo tų vaikų likimą ir sąmoningai klasėtojų jų biografijas, įrašydami asmeninėse bylose, kad jie kilę iš Lietuvos kaimų arba yra visiškai našlaičiai.

Ir nors ketinau rašyti tik apie savo buvusią mokyklą, iš pokalbio supratau, kad šis reiškinys — globalus. Pokario metais Baltarusijoje gyvenantys lietuviai, vengdami žūties nutautinimo politikos, savo šviesuolių padedami, emė leisti vaikus mokytis į Vilnių ir Vilniaus kraštą. Moksleivių iš Baltarusijos buvo Vilniaus, Molėtų, Marijampolės, Valkininkų ir kituose Lietuvos internatuose. Jų lietuviškų lavinimų rūpinosi ne tik tų mokyklų valdžia, bet pirmiausia patys gervėtiškiai.

Klinikinį vyriausiąsias gydytojas S. Trepšys, pats kilęs iš Gervėčių apylinkės Rimdiūnų kaimo, suorganizavo visą tokio mokymo ir moksleivių šelpimo tinklą. Pasirodo, Vilniuje buvo sudaryta iniciatyvinė grupė, į kurią įėjo prof. T. Ivanauskas, L. Šmelionis, S. Trepšys, B. Deravičienė ir kiti. Suprantama, nebuvo taip lengva vien su mokyklomis tartis, todėl ieškota pagalbos ir kitur, o kadangi tikslas buvo didelis ir šventas, tai pavyko įtikinti net partinius ir konjunktūrinius darbuotojus. Šiai veiklai buvo palankus J. Paleckis, per G. Zimaną pavyko netgi užmegzti neoficialius ryšius su KP Molodečno srities CK sekretoriumi ir paprašyti, kad leistų lietuviams Baltarusijoje lietuviškai kalbėtis... Prašyta pagalbos ir tuometinėje švietimo ministerijoje. Oficialios pagalbos nesulaukta, tačiau gautas tarsi nebylus pritarimas, nes ministras M. Cedvilas į tuos reikalus žiūrėjo pro pirštus. Padėjo prof. V. Liutikas — švietimo ministerijos mokyklų valdybos viršininkas, ypač daug talkino

manoma, todėl teko dirbti slapta. Mokyklos direktorius J. Valentinavičius ir ve. S. Maceikienė, dirbusi ministerijoje inspektore. Ši veikla nebuvo garsinama, tačiau į darbą įsitraukė nemažai žmonių: prof. V. Cibiras, prof. P. Norkūnas, ne vienas kunigas, net prekybininkas. Tai buvo ne tik švietėjiška, bet ir labdarin-ga veikla. Įsteigtas fondas: čia neoficialiai būdavo renkamos aukos, kurios per Kaledas ar Velykas būdavo atiduodamos neturintiems vaikams kaip dovanos.

Galui tik punktyriškai atskleisti tą veiklą, man gerbiamo S. Trepšio papasakota, bet manau, kad ji verta istorikų piunksnos. Tai taip pat Vilniaus ir Vilniaus krašto švietimo istorija, paremta to krašto žmonių patriotizmu, meile ir atkaklumu.

Ne veltui Vilnius garsėja kaip senas kosmopolitinis Europos miestas — visų tautybių žmonės čia visada gyveno apsupti ypatingos pagarbos. Aplinka lietuviųbei, aišku, okupacijų metais nebuvo itin palanki, bet kiekvienas lietuvis paprastai gyveno savo privatu gyvenimą, kuris visada stipriai skyrėsi nuo viešai pripažinto istorinio. Šitai per istorijos pamokas anais stagnacijos metais mokytojas K. Vidžiūnas, gudriai mus, moksleinius, prigaudamas, nuolat ir užsispyręs dėstė mums Lietuvos istoriją. Taip pat, bet turbūt jau be jokios apgaules, dėsto ja dabar Lietuvos namuose.

Mes jau, aišku, nebemokame vilniškių tarmės (dėl to ir stojant lituanistikon į mus vis pokreviai būdavo žiūrimal), bet ryto, matyt, nestokojome. Daug čia mums liūdėjo įtakos kuklus žmonės, per visą liūdėjo tarybinį laikotarpį saugoję lietuviųbę, kurę ir išlaikę neoficialiai lietuvių namus visame Vilniaus krašte.

RITA KUBILIENE

dialogai

Gau prieš 30 metų mokykla Druškų gatvėje buvo neoficialūs Lietuvos namai...

Mokytojas Kazimieras Vidžiūnas, dėstęs ir tebedėstęs Lietuvos istoriją, skaito pranešimą metodinėje konferencijoje „Grįžtam į Lietuvą“.

Lietuvių
namų
direktorius
Alfonsas
RUDYS.

...atvyksta
protėingi,
gabūs
ir aktyvūs
vaikai.
Greitai
pradeda
suprasti
kalbą...

Antano
ALIŠAUSKO
nuotraukos

Mūsų mokykla spaudos puslapiuose

Išsivysčiusius pasaulio kraštus pasiekusių lietuvių emigrantų naujausia karta retai mokosi protėvių kalbos. Jaunas medelis sava laiko jau tą žemę, kurioje buvo pasodintas. Kaip galvoja dažnas atvykęs iš užjūrio, tik idealistai ir romantikai, ieškodami savo prigimčiai artimesnės kultūros, bando atgaivinti nostalgiją, kurią Lietuvai iki šiol jaučia svetur gyvenančių dabartinių septyniolikmečių tėvai ir seneliai.

Į buvusių Sąjungą nublokšti lietuviai - ne tik nelaimingi, skurdą ir vargą ragavę rezistencijos metų tremtiniai, su kuriais žiauriai pasielgė istorija, palikusi juos šaltuose, nerastinguose kraštuose. Buvo ir savotišką meilės tremtinių - įsimylėjo lietuvaite gruziną - ir pirmyn į Kaukazą. Kalba rusiškai, o širdy vis svajoja vienintelį statų lietuviškai išmokyti... Jie sukūrė šeimas, gimė vaikai, kurie vis rečiau girdėjo lietuvišką žodį.

Į sovietinės armijos karščių 1990 metais atgauta kadaise buvusi mokykla-internatas Džukų gatvėje tapo Lietuvos namais mūsų svetur gyvenančių tautiečių vaikams. Mažyėje lietuviškoje salelėje Vilniuje šiandien gyvena ir mokosi apie 120 lietuviškų iš Kamčiatkos, Sachalino, Vidurinės Azijos, Kaukazo, Rusijos, Kanados, Lenkijos... Tokia plati geografija atspindi jų šeimų ir visos mūsų tautos istoriją. Į šią mokyklą, papuoštą medžiu, linu ir molu, iš skirtingų kraštų atvažiuavę vaikai dažniausiai temoka lietuviškai - labas - pasakyti. Dauguma nėra matę lietuviškos knygos ir, aišku, nemoka rašyti. Toks ir pirmoko, ir tik atvykusių dešimtojo lietuvišką žinių bagažas.

JAU KARTAIS SVAJOJAM L LIETUVIŠKAI

„Kalba yra tas lieptas, kuriuo susisiekia dvasia su dvasia, protas su protu, žmogus su žmogumi, nors jie gyventų kažin kaip toli vienas nuo kito.“
(Atis Kronvaldas)

„Žmogus, mokydamasis gimtosios kalbos, yra priimamas į savo tautos minties pasaulį.“
(Lėjus Veisgerberis)

Stasys atvyko iš Sočio. Jo tėvelis lietuvis, o mama rusė. Mama visai nepyksta, kad stinus kalbės lietuviškai. Stasys čia jau apsiprato, ir Lietuvoje jam net nešalta. Sergejus - iš Altajaus krašto. Lietuvių namuose mokosi dar dvi jo sesutės. Abu berniukai atvažiavo temokėdami tik iki dešimties lietuviškai susikaičiuoti, o dabar - po poros metų - labai gražiai šneka tėvų gimtąja kalba. Sergejus sako, jog kartais jie jau svajoja lietuviškai.

Lietuvių namų direktoriaus Alfonso Rudžio nuomone, atvyksta protingi, gabūs ir aktyvūs vaikai. Greitai pradeda suprasti kalbą, o baigiantys mokyklą lietuviškai skaito net Stendalį. Pernai visi abiturientai įstojo į Lietuvos aukštąsias mokyklas. Baigiantys šiemet irgi žada tęsti studijas mūsų krašte.

Lietuvių namai nėra paprasta mokykla. Joje dirba itin geranoriški mokytojai - kaip ir būti negali, nes mokiniukai gyvena toli nuo tėvų, o tik atvykusį bauginą svetima, nemo-kama kalba. Pasibaigus pamokoms, kai negirdi mokytojai, vaikai šneka rusiškai, iš Lenkijos atvykę - lenkiškai, o keli vien angliškai temokantys

amerikoniukai labai greitai buvo pramokyti rusiškai. Vaikai yra vaikai - išdykę, su charakteriu, su savo šeimos ir šalies istorija. Berniukai iš Baltarusijos savo namelių stogus dažo mėlynai, mergaitės iš Vidurinės Azijos medines lenteles margina rytietiškais ornamentais ir spalvomis. Krašto, kuriame jie gimė, kultūra, tradicijos ir papročiai ilgam liks su jais. Mažesni lengvai įsitraukia į žaidimus, vakarones, įvairiausių būrelius, mokosi lietuvių liaudies šokių, dainų, žaidimų. Vyresni santuresni. Mokykloje palikta teisė pasirinkti - nepatiko čia, gali grįžti namo. Be pykčio, nuoskaudos ir įžeidimų. Buvo keli kurioziški atvejai. Atvyksta lietuviukas Steponas iš rusų karininkų šeimos ir vis klausinėja - kada gi čia jį TSRS himno mokys. Suterimsta, kai dėstoma Lietuvos istorija. Ir išvažiuoja - ne to buvo atvažiavęs. O į Lietuvių namus kasmet vis atvyksta vaikai - kaip tie paukščiai po savo stogu į Lietuvą grįžta.

Jurga BALTRUKONYTĖ
1993, balandis

12 MOTERIS

Kaip paukščiai sugrižta...

Tados IGNATAVIČIUS

Jau ketvirtus metus Vilniuje veikia Lietuvių namų vidurinė mokykla, kurioje mokosi vaikai ir jaunuoliai iš įvairių buvusios Sovietų Sąjungos kampelių: Maskvos, Murmansko, Ufos, Uchtos, Tomsko, Sankt Peterburgo, Altajaus, Rygos... Tai tremtinių ar dirbti ten išvykusių ir šeimas sukūrusių lietuvių vaikai. Yra ir moksleivis iš Vokietijos - A. Klimaičio sūnus Aleksandras. Iš viso mokykloje - 130 moksleivių bei 25 pedagogai. Šiais metais ją baigia 13 abiturientų.

Retas kuris iš jų nori sugrižti atgal į Rusijos gilumą, toliau studijuoja Lietuvos aukštojoje mokykloje. K. Pyragaitė, atvykusi iš Kazanės, visiškai nemokėjo kalbėti lietuviškai, o baigusi - įstojo į Žemės ūkio akademiją. A. Kavkianova net ir pavardę pasikeitė - dabar ji Kaukėnaitė ir mokosi 9-ojoje vidurinėje mokykloje.

Mokyklos direktorius A. Rudys bei jo pavaduotoja A. Visockytė žino ir gali papasakoti vos ne kiekvieno vaiko gyvenimo istoriją.

Šeštokas Sergejus Toločka atvyko į šią mokyklą iš Altajaus kartu su savo dviem seserimis - aštuontoke Tania ir dvylik-

toke Elena. Sergejus gyvena septynių vaikų šeimoje, iš kurių jauniausiam - pusantrų metų. Jų motina mirė 1991-ųjų vasarą, gimdydama paskutinį vaiką. Blogai jaučiasi tėvas, patyręs du infarktus. Sergejus nori pasilikti Lietuvoje ir dirbti policininku. Nors dabar dar tik rašo eilėraščius...

Elena Gubanova su seserimi ir broliu Antanu gyvena pas savo vyresnįjį broį Šiauliuose. Tiksliau, kartais savaitgaliais nuvyksta ten pasisvečiuoti. Atvyksta ir jų brolis į Vilnių su pilnu krepšiu lauktuvių.

Anksčiau jie visi gyveno Kaukaze. Jų motina jaunystėje studijavo Maskvoje. Ten susipažino su kaukazičiu, ištekėjo ir išvyko gyventi pas vyrą, kuris dirbo kalnų instruktoriumi. Kartą jis lydėjo vokiečių turistus kalnuose ir patekęs po sniego lavina žuvo.

Mokosi šioje mokykloje ir žuvusio lakūno R. Stankevičiaus sūnus Algimantas, taip pat norintis eiti tėvo pėdomis. Algimantas - vienuoliktokas, šioje mokykloje mokosi jau trečius metus. Laisvalaikiu užsiima sklandymu, bendrabučio kambarį papuošęs lėktuvų modelių kolekcija. Su direktoriaus pavaduotoju A. Bakšiu jis kartkartėmis aptaria bičių laikymo rei-

klus. O vienkė Lolita Chalilova savo santuoką no taip: įsimylėjo vą už arbū-

Sergejus nusiminęs, kad policininkai, gaudantys vagis ir žudikus, tr p mažai uždirba

vyko gyventi į jo "raštą".

Lietuvių namuose mokosi ir dar dvi "žvaigždės". Taip jos vadina jų draugai. "Aš, Aleksandras Klimaitis, pasizadu niekada iš pamokų nebėgti. Labai prašau tų patikėti. Šį kartą prašau nekviesti tėvelio. Bet jeigu tai pasikartotų, tada jūs valia", - rašo Algio Klimaičio sūnus Aleksandras mokyklos direktoriui. Jis dar tik ketetą mėnesių mokosi šioje mokykloje, tačiau, kaip pats prisitarė, mokykloje nelabai patinka: per daug reiklūs mokytojai, be to, mokytojų ir mokinių santykiai nėra tokie draugiški kaip Vokietijoje. Aleksandras dažnokai dingsta iš mokyklos - sako bendraująs su grupės "Naktinės žmonės" muzikantais, mat pats mušęs būgnus.

Eduardas Raštikis (dešinėje) stebisi draugo Algimanto Stankevičiaus pasiryžimu tapti lakūnu

REPUBLIKA

1994.01.26

Nr.17(1148)

Jau metus Lietuvių namus lanko ir devintokas Eduardas Raštikis, generolo S. Raštikio praanūkis. Tik prieš metus jis sužinojo apie savo kilmę. Iš pradžių žodis "generolas" Eduardą gąsdino, nes mokykloje jį taip kartais pavadindavo. Tačiau daugiau išgirdęs apie prosenelį, didžiuojasi savo kilmę.

Dėl tokios moksleivių įvairovės ir vaikai tampa įvairiapuikškesni, savarankiškesni. Jie neišrankūs: rengiasi tuo, ką turi, maistą, sako, jiems ruošia neblogą. Tiesa, kai Milda Masiulytė, į Lietuvių namus atvykusi mokyti iš Kanados, paklausė draugių iš Rusijos, kiek šios turi barbių... Milda liko tiesiog nesuprasta.

Be rėmėjų šie namai neišsiverstų. Juk kai kuriuos vaikus tėvai ir visai pamiršta aplankyti. O juos reikia apmokyti, apmokyti. Lietuvių namams Vilniuje padėjo Kanados, Vokietijos, Amerikos lietuvių bendruomenės (p. E. Stepaitytė, O. Bartusevičienė, R. Kučienė), S. Juškaus galerija "Vilnius ir dailė" dovanojo paveikslų, organizuoja susitikimus su meno žmonėmis.

Ir daugiau dėmesio šiems vaikams reikia. Kad "susikridę kaip paukščiai" į tėvynę jie jautų globą, rūpestį... Kad liktų čia, kurtų šeimas... Vienaip ar kitaip šie jauni žmonės patyrė skriaudą - gimė tremtyje.

FLOWER ON THE ROAD

LIETUVA
LITHUANIA

Lithuania, Vilnius tel. (0122) 462568, 763444 Fax 764254

Lithuania is a state in the 8th century of its statehood. Though it is situated on the crossing of all European roads and wars. Lithuania is not well known to the world. Especially dramatic for Lithuania were the two last centuries when it was occupied by bigger neighbors, rose from the ash, was devastated again and reborn anew again like the mythical bird phoenix. For the first time the film shows in detail the resistance fight against the Nazi and communist (Bolshevik) occupation. The fight which lasted for 50 years. The film is based on the evidence of live witnesses and new archive materials.

52 min (black and white) 35 mm

Co-Produced
Petras Abukevicius
Canis Lupus Film,
Film studio Litnek
Director
Vytautas Damaševičius,
Petras Abukevicius

KINO KOMPANIJA
KŪNA SL 633

Šiame filme pasakojama ir apie mūsų mokyklą, lietuvių kalbos pamoką 6-toje klasėje, vedė mokytoja R. Jagminienė, ir Kluciu, vakariene 1992 metais.

Kiekvienas turime namus. Namus, kur mūsų laukia, mus myli, mums atleidžia. Kartais ne savo valia nuojų atskirti, kartais jaunatviško šelo pagauti juos paliekame, bet žinome, kad mūsų sugrįžtant visuomet lauks švelniausia tėvų meilė, jausiausia namų kertė, skalsiausia duonos riekė. O jeigu tie namai - Lietuva...

NAMAI

Į šiuos namus grįžta išdraskyta Lietuva.

Raimondo Urbakavičiaus nuotraukos.

Į "Lietuvių namus". Įsteigtus 1990-ųjų liepos mėnesį Vilniuje (Dzūkų 43), skirtus lietuvių kilmės vaikams, gyvenantiems ne Lietuvoje, pradėti naujų mokslo metų suvažiavo 64 moksleiviai. Įprasta manyti, kad po marga pasaulį išsibarčiusius lietuvius po savo stogu surinkdavo Hiutenfeldo Vasario 16-osios gimnazija. Bet margas pasaulis - tai ne tik Australija, Kalifornija ar Prancūzija. Lietuvio atmintin kur kas giliau įrėtos - de, ja, ne taip spalvingai - Komija, Jakutija, Uzbekistanas, Kazachstanas... Taigi Vasario 16-osios gimnazijoje mokosi vaikai iš Vakarų, o "Lietuvių namuose" - iš Rytų. Iš 130 moksleivių didžiąją dalį sudaro politinių tremtinių palikuonys, nors nemaža ir meliš tremtinių atžalų. Daug vaikų, besimokančių "Lietuvių namuose", yra iš mišrių šeimų.

Jeigu per geografijos pamoką kiekvienas iš besimokančių "Lietuvių namuose" papasakotų apie savo vaikystės kraštą, tai mokykla nesunkiai išsiverstų be geografijos mokytojo.

Šiuo metu čia mokosi vaikai iš Latvijos, Baltarusijos, Ukrainos, Azerbaidžano, Moldovos, Kazachstanas, Uzbekistanas, Tadžikistanas, Kirgizstanas, Turkmenistanas. Iš Rusijos Federacijos - Maskvos, Sankt Peterburgo, Vorkutos, Intos, Buchtos, Archangelsko, Murmansko, Igaros, Tomsko, taip pat iš Altajaus, Krasnojarsko, Chabarovsko, Krasnodaro kraštų ir Štaures Kaukazo. Keli vaikai iš Lenkijos, vienas iš Vokietijos.

Visų dalykų mokymo programos, išskyrus lietuvių kalbą, yra tokios pat kaip ir kitose vidurinėse mokyklose. Lietuvių kalbos programa buvo parengta šios mokyklos mokytojų, suderintus ją su Kultūros ir švietimo ministerija ir Lietuvos kalbos komisija. Mokymo planas individualus: jame dvi-

gubal daugiau valandų skiriama lietuvių kalbai - aštuonios, o rusų kalbai paliktos tik dvi.

Jei kam nesiseka fizika ar matematika (ir įprasta kalba šie mokslai kai kam sunkiai įkandami), mokytojai kartais nusižengia taisyklei kalbėti tik lietuviškai. Pati

Nastja Žilionytė iš Vorkutos. Vienintelė pirmūnė visoje mokykloje.

didžiausia bėda bene ir yra ta, kad tarpusavyje moksleiviai bendrauja rusiškai. Anot mokytojų, "štai lietuviai iš Hiutenfeldo Vasario 16-osios gimnazijos bendrauja tik lietuviškai, būkit ir jūs patriotais." Pavasarį atvyko išgirtieji lietuviai iš Vakarų - ir ką jūs manot? Tarpusavyje jie kalbėjo... angliškai.

Prieš trejetą metų į "Lietuvių namus" atvyko mergaitė - Ana Kavkianova - iš Sibiro - Tomsko. Į mokyklos direktoriaus pavaduotojo Aloyzo Bakšio pasveikinimą "Išta diena", suglumusi teatsakė "ėto takoje". Baigusi devynias klases ji jau galėjo perėlti į Vilniaus IX vidurinę mokyklą, kur nuo pat pirmos klases mokosi lietuviškai, gimė ir užaugo Lietuvoje. Jos tėvai nusipirko Vilniuje butą ir persikėlė gyventi į Lie-

tuva. Sugrįžo į tėvynę.

Prieš daugelį metų. Stolyplnio žemės reformos laikais, šitos mergaitės tėvelio protėviai - kilimo iš Lietuvos, Kaukėnai - pasikinkę arklį, su ratais išvažiavo į Rusiją laimės ieškoti. Kelias buvo tolimas, tad kelionę pradėjo keturiose, baigė ją šešiose. Likimas taip leme, kad šią šeimą nuolat persekiojo jos kilmė. Reikėjo pakeisti pavardę. Anos tėvai iš miglotos praeities tebuvo žinoma, jog jis lietuvių kilmės...

Dabar jis jau atrado artimųjų, giminių Ignalinos rajone, lankėsi toje bažnyčioje, kur buvo krikštyti jo protėviai.

Šiemet mokyklą baigė ir įstojo į policijos akademiją Algirdas Šnioka iš Sankt Peterburgo. Algirdo prosenelį, mokytoją iš Rokiškio rajono, 1941-aisiais atsikyrė nuo šeimos, ištrėmė į Rešiotų lagerį. Jo dukra, Algirdo senelė, likimas nubloškė į Altajaus kraštą, kur ji ištekėjo, susilaukė vaikų. Jos sūnus, Algirdo tėvas, persikėlė gyventi į Sankt Peterburgą. Karščiausia jo svajonė, kad sūnus Algirdas išmokyti lietuvių kalbą, pamiltų protėvių žemę, Algirdas - gūvus, komunikabilus vaikinukas, save vis vadino "piter-skij", mėgo skaldyti politinius anekdotus. Jam kiek sunkiau sekėsi lietuvių kalba, o su istorija jokių bėdų nebuvo. Kadangi Algirdas mokėsi nuo pirmųjų mokyklos įsikūrimo metų, tad 1991-ųjų sausio 13-oji jam buvo gyvosios istorijos pamoka.

Aprimus okupantų slaudėjimams, po savaitės, mokyklos bendrabutyje apsilankė netikėtas svečias - Algirdo tėvas, atvykęs iš Sankt Peterburgo saugoti Lietuvos parlamento. Negalėdamas atstokėti Algirdas tepratarė "Nu bačia, i pridumal".

Pirmaisiais mokslo metais, 1991-aisiais, mokyklos nebalgė nė vienas abiturientas. Po metų buvo išleista pirmoji abiturientų laida. Jų buvo septyni. Dar po metų, 1993-aisiais, brandos atestatus gavo keturiolika moksleivių. Šiemet planuojama išleisti mažiausiai tiek pat abiturientų.

Vidutinis mokinių skaičius klasėje - 15. Pirmaisiais mokslo metais buvo ne vienos klases, o šiemet yra ir paralelinių. Tai dešimtosios - 24 mokiniai. Kitos klases nėra gausias - kai kuriose tik po penkis vaikus. Dirba 25 mokytojai ir 7-8 auklėtojai, prižiūrintys vaikus

bendrabutyje. Svarbiausia "Lietuvių namų" užduotis - parengti moksleivius studijoms Lietuvos aukštesiose mokyklose, kad jie gebėtų klausytis paskaitų lietuvių kalba, žinotų istoriją, lietuvių tradicijas, kultūrą. Iš buvusios abiturientų laidos beveik visi tęsia mokslus Lie-

sugrįžusiais paskaitėliais. Pastogėje - atversta knyga. Kiekvienam moksleiviui, sėkmingai pabaigusiam mokslo metus (ne jaunesniam kaip penktokui), įteikiamas mokyklos atminimo ženklelis.

Kasmet mokykloje švenčiamos Kūčios. Susirenka moksleiviai, mokytojai, kunigai - Aušros Vartų vikaras kunigas Kazimieras Milius, Vilniaus kunigų seminarijos prefektas kunigas Andrius Narbekovas, kartu pasimeldžia, ragauja tradicinių Kūčių valgių.

Be tradicinių Šimtdaenio, Pirmojo ir Paskutiniojo skambučių, išleistuvių, klekvenų mokslo metų pabaigoje moksleiviai rengia lyg ir ataskaitinį koncertą, į kurį suvažiuoja jų tėveliai, gimines. Labiausiai įsimintina, anot direktoriaus pavaduotojo Aloyzo Bakšio, buvo pirmųjų mokslo metų baigimo šventė, kai "Lietuva brangi" giedojosi užva salė, o mažiesiems užtraukus "Palinko liepa šalia kelio" - ne vieno skruostu riedėjo ašaros.

Pramogų "Lietuvių namuose" netrūksta. Čia gausias jaunimo tautinių šokių ratelis: net šešiolika porų - dvigubas sąstatai. Mažieji taip pat labai mielai šoka. Būsimoje Pasaulio Lietuvių dainų ir šokių šventėje, kuri įvyks 1994-ųjų liepos mėnesį Vilniuje, dalyvaus ir "Lietuvių namų" auklėtiniai. Atvyks šokėjų iš Punsko Kovo 11-osios licejaus, su kuriats vilniškiai draugauja.

Aktyviausi, šokliausi, dainingiausi praėjusios vasaros Jonines šventė Vokietijoje su bendraamžiais iš Vasario 16-osios gimnazijos.

Kiekviena pradžia sunki. Pradėjus bet kokį naują darbą iškyta begalė problemų: mokymo sistemos tobulinimas, vaikų integravimas į Lietuvos visuomenę. Panašaus pobūdžio aktualius klausimus galėtų padėti spręsti mokytojai iš Hiutenfeldo ir Punsko.

Mokyklos tikslas - padėti nelaimiui, likimo išblaškytiems lietuviams sugrįžti į Lietuvą. Deja, apie "Lietuvių namus" tolimuosiuose Sibiro užkampuose mažai kas nežino, nors lietuvių bendrijos Rusijoje ir spausdina informacinių skelbimų, kad atsilieptų kuo daugiau nuo tėvynės atitrūkusių vaikų.

Tegul mokytojų, auklėtojų širdžių šilumą, Kalėdų žvakutės liepsnelė sušildo neišmatuojamuose žemės toliuose sudygsų lietuvišką daigą, panorųs valstius subrandinti protėvių žemėje.

Aušrinė Burakienė

Linksmas, kada fizikos pamoką nutraukia nelaukti svečiai.

Literatūros pamoka galerijoje

Įdomią pamoką aukštesniųjų klasių moksleiviams surengė personalinė St. Juškaus galerija „Vilnius ir dailė“, šį rudenį pradėdanti labdaringas muzikos popietes sostinės jaunomenei. Trečiadienio pamoką įprasmino Dailės akademijos profesoriaus J. Mackonio žodžiai apie dailę ir lenkmečiu išgyventą jaunystę, apie pripažinimą ir būtinumą kiekvienam lietuviui sužinoti tautos šaknis.

Popietę pagyvino solisto D. Sadausko, kompozitoriaus V. Juozapaičio ir aktorius F. Jakšio parengta lyrinė kompozicija apie poetą ir kunigą Antaną Vienažindį.

Koncerte mokiniai turėjo progos pamatyti ir išgirsti menininkus, pabendrauti, gauti autografų.

Stasio Juškaus galerijoje kalbėta ne tik apie dailę

Pakeliui į Šventos Onos bažnyčią kiekvienas stabtelė ties Stasio Juškaus dailės galerija. Atskira kalba būtų apie patį šeimininką - pedagogą, muziką ir didžiai taurios širdies žmogų. Su Lietuvos namų vidurine mokykla jis susidraugavo nuo pat pirmųjų dienų. Čia yra ne vienas jo dovanotas dailės kūriny. Ir štai šį sykį Stasys Juškus surengė istorijos, literatūros ir muzikos pamoką vyresniųjų klasių mokiniams, tiems vaikams, kurie į Lietuvą suvažiavę iš savo tėvų ir protėvių tremties vietų buvusioje Tarybų Sąjungoje.

Šioje nepaprastoje pamokoje sutiko dalyvauti dailininkas Jonas Mackonis, dar gerai prisimenantis lenkų valdymo laikus, studijas Dailės akademijoje vokiečių okupacijos metais. Dalyvavo ir aktorius, puikus skaitovas Ferdinandas Jakšys, dainininkas Danielius Sadauskas, sugebėjęs išvermingai iki pabaigos įgyvendinti gražaus renginio sumanymą tiek savo nepakartojamam balsu, tiek įtaigiu pa-

sakojimu. O Vytautas Juozapaitis, žinoma, skėlė armoniką taip, kad sunku vaikams buvo išsėdėti vietoje.

Koncertinės pamokos rengėjai pakalbėjo apie anksti mirusį, be galo talentingą, jausmingą, lyrišką ir romantišką poetą, kuriam buvo lemta savo jautrią sielą slepti po kunigo sutana, kurio kūrybinį palikimą, vengdamas nesusipratimų, be gailesčio sudegino brolis Vincentas. Taip, tai buvo pokalbis apie Antaną Vienažindį, iki šiolei dainuojamų dainų autorių. Ir jokiais turtais negalima įvertinti šiandien jo "Kaipgi gražus gražus rūtelių darželis", "Žirgeliai sukinkyti", "Ak negaili, sesutėle, rūtelių", "Sudie, kvietkeli tu brangiausias" ir daugelį daugelį kitų, kurias jausmingai ir gaudžiai lingavo Danielius Sadauskas.

Beje, šią programą aktorius Ferdinandas Jakšys, Vytautas Juozapaitis ir solistas Danielius Sadauskas sukūrė pernai, minint Antano Vienažindžio šimtąsias gimimo metines.

O štai šiandien dailės ir muzikos

gerbėjas Stasys Juškus surengė labdaros koncertą - pamoką vaikams, kurie dar tik atranda savo protėvių žemę, kalbą, papročius, dainas, istoriją. Ne kiekvienas vaikiukas suprato, apie ką iškalbingai porina Ferdinandas Jakšys, ar apie ką dainuoja Danielius Sadauskas. Savo vienmečiams padėjo tie, kurie Dzūkų gatvėje gyvena jau ne pirmieji metai - jie vertė į ausį pašnabždomis... rusų kalbą.

Bet svarbiausia, ko gero, tai, pasak Stasio Juškaus, jog šiandien prisiminėme vieną iš didžiųjų lietuvių tautos žmonių. O kaip yra pasakęs Morisas Maeterlinkas, "mirusieji būna laimingi, kai juos prisimena gyvieji. - tada jie pabunda iš miego."

Įdomus ir dar toks dalykas, jog šioje koncertinėje pamokoje dalyvavo italas Anthonio Angellio, gyvenantis Pensilvanijoje, į kuną daugelis Antano Vienažindžio eilių nukeliavo su emigrantais ir ten buvo išleista. Bet apie tai kita kalba.

Salomėja Čičiškina

GIMTADIENIO TORTAS

Visi esate šventę kieno nors gimimo dieną. Taip manau todėl, kad paklausus, kas šiai šventei būtina, per šventas salėje buvusių vaikų sutartinai atsakė: „Tortas!“

Tortas spalio 20-ąją buvo. Nebuvo paties gimimo dienos - ne bet kokios, o septyniasdešimtmečio! - kaltinimo vokiečių rašytojo Otfrydo Proislerio. Kaip manote, sužlugo šventė? O ne! Kad ji būtų linksma ir turininga, galvas suko ir pinigines krapštė labai daug žmonių. Daugiausia, matyt, rūpesčių buvo Vilniaus mažojo teatro artistams, ypač literatūros skyriaus vedėjai Liucijai Armonaitėi, pjesės vertėjui Teodorui Četrauskui, Lietuvos vokiečių draugijos Vilniaus skyriaus pirmininko pavaduotoja Danguolei Elai Balčiūnienei. Tai jie sumanė gražią 70-mečio dovaną toli Bavarijoje gyvenančiam autoriui. Prieš spektaklį pjesės vertėjas paskaitė rašytojo laišką, iš kurio vaikai sužinojo, kad autorius labai troškęs būti su jais, bet solidus amžius kartais priverčia atsakyti kai kurių svajonių. Rašytojas labai džiaugiasi, kad Vilniaus vaikai abendraus su pjesės „Plėšikas Hocenplocas“ vokiečiais...

Na ir prasidėjo! Pjesės Močiutė kaip tik šventė savo gimtadienį. Iškepė milžinišką tortą. Bet kur buvęs nebuvęs pasisuko vikrus plėšikas Hocenplocas ir nuglemžė jį. Kaip ieškojo skanėsto anūkai Zepukas su Kaspariuku! Ir su burtininku Petroziliujum Cvakelmanu susipažino, ir vachmistrą (tokį lyg mūsų policininką) Dimpfelmozerį talkon pasikvietė. Klajodami tamsiais miškais, Varlę Fėją sutiko. Baimės, parako ir dūmų visiems pakako. Bet, kaip pasakai dera, viskas gerai baigėsi...

Linksmausia buvo mažiesiems žiurovams, kad šaunieji artistai ir po vaidinimo su jais draugavo. Mat buvo sumanyta, jog vaikai nupieš savo įspūdžius ir spalvingą laišką išsiųs jubiliatui. Kaip tarė, taip padarė. O kadangi daug tėtų ir dėdžių šventės sėkme rūpinosi, kiekvienas vaikas gavo popieriaus, spalvų. Net knygelijų, namo grįžus, pasiskaityti.

Linksmas
gimtadienis
Vilniaus
mažajame
teatre

Visi mokiniai (1 - VI kl.) spalio 20-ąją dalyvavo Otfrydo Proislerio, vokiečių rašytojo, 70-mečio šventėje. Jie žiūrėjo spektaklį „Plėšikas Hocenplocas“, piešė, spalvino, rašė laiškus Bavarijoje gyvenančiam O. Proisleriui.

Šio to teatro kavinėje prie vaisių stalo šventė rašytojo gimtadienį. Vaikai gavo pasakų knygelius, balionus, spalvotų pieštukų, piešimo popieriaus. Visi šio gimtadienį palviesti vaikai buvo apdrausti nuo nelaimingų atsitikimų 2 tūkst. litų metams.

Klasių vakarai

Šiais mokslo metais vyko I-IV, V-VI, VII-IX ir X-XII klasių vakarai. Mokiniai patys rengė meninę programą, diskotekas.

Matematikos mokytoja J. Lupčinskienė
su užgavėnių persirengėliais

Džiugios akimirkos

Prie Kalėdinės eglutės ...

1-IV klasių mokiniai
prie Kanados lietuvių
bendruomenės padova-
noto televizoriaus
(Dovanai pinigus
rinko p. A. Stepaitienė)

Dovanos

1-VI klasių mokiniai džiaugiasi
Kanados lietuvių bendruomenės padovano-
tais žaislais

Vasario 9 mokykloje lankėsi rašytoja B. Baltrušaitytė, Lietuvos rašytojų sąjungos direktorius V. leidyklos vyr. redaktorius rašytojas Vyt. Girdzijauskas, dailininkė E. Valiūtė.

Rašytoja B. Baltrušaitytė papasakojo apie savo naują knygą „Po Žalgirio kautynių“.

J. Gubanova, G. Kalinauskaitė, L. Dru perskaitė keletą šios knygos ištraukų.

Svečiai iš Lietuvos rašytojų sąjungos

V. Kalinauskaitė skaitė poetės eilėraščius. Dailininkė E. Valiūtė komentavo knygos „Po Žalgirio kautynių“ iliustracijas.

Svečiai iš rašytojų sąjungos surengė knygų parodėlę, padovanojo knygų, išleistų savo leidykloje.

Mes skaitome „Geri“!

Nepriklausomybės
šventė

Mūsų mokslėiviai
šventinio koncerto
metu

Nuo amžių tu prie Baltijos stovėjai
Su šventinė žalių miškų skara,
Nebodama rytų - vakarių vėjų,
O Lietuva, tu motina gera.

J. Vaičionis

Šią Vasario 16-ąją į Lietuvius namus atvyko garbingi svečiai: Kovo 2-osios Akto signatarai Vytautas Landsbergis ir P. Tupikas, poetas V. Cikanauskas, Tremtinių grįžimo fondo pirmininkas.

Susitikimas buvo nuoširdus ir įdomus. Visi idėmiai išklausė V. Landsbergio pasakojimo apie šventą tikėjimą Lietuvos laisve, jos Gorgotos kelia.

Po to susirinkusiuosius pasveikino p. P. Tupikas ir p. V. Cikanauskas. Mokiniai surengė didelį koncertą. Po koncerto buvo suruošta iškilminga vakarinė mokiniams, pedagogams ir svečiams.

Grupė mokytojų (J. Malinauskienė, L. Šimėlevičienė, V. Vileičienė, J. Vidžiūnas) buvo išvykę į Dūkietiją. Vasario 16-ąją jie šventė kartu su Hiutenfeldo 16-osios gimnazijos kolegomis.

Lietuvių namų šviesa

Šiuose namuose tyro kiek neįprasta, kitoms mokykloms nebūdinga, dvasia. Net artėjant šventei čia neįjauti šurmulio, pabrėžtinio didingumo ar prabangos. Nedidukė, kiek vesoka salė, puslankiu sustatyti suoliai, mokiniai ir mokytojai, sėdintys vienas šalia kito, gerumo ir keisto liūdesio paženkintais veidais. Ir suaugusių, ir vaikų akys žvelgia į sceną, kur tik keli būsimų iškilnių ženklai - Trispalvė, Vytis ir mokyklos vėliava, tarsi vizitinė kortelė, nusakanti, kas ir ko čia susirinko. Nei paradiškai pasipuošusių muzikantų, nei fanfarų, tik gražus ir prasmingas tautinių juostų tiltas, kuriuo į Lietuvį namus visada ateina labiausiai laukiami ir garbingiausi svečiai. Vasario 16-ąją pas buvusių tremtinių ir politinių kalinių vaikus į Dzūkų gatvę Vilniuje užsuko Kovo 11-osios Akto signatarai Vytautas Landsbergis ir Pranciškus Tupikas, poetas Vytautas Cinauskas, Tremtinių grįžimo fondo pirmininkas.

Kai prasidėjo Sąjūdis, buvau šioje mokykloje taip pat, - prisiminė nesenus laikus Vytautas Landsbergis. Tada čia buvo mokomi vaikai karo meno pradmenų, kad vėliau išvažiuotų iš savo gimtinės, iš savo namų... Tai buvo keista mokykla, turėjusi nutolinti vaikus nuo savo Tėvynės. Ir pats žodis TĖVYNĖ čia buvo išreiptas, to žodžio sąvoka ir samprata visai kitokia.

Buvo prisiminti seni seni laikai, tuomet už lietuviškai ištartą žodį vaikas, kaip koks nusikaltėlis, turėdavo sėdėti ant kaklo pasikabinęs lentelę su užrašu rusų kalba, jog kalbėti lietuviškai draudžiama. Ir taip buvo ne kur nors Sibiro platumose ar tolimuosiuose Rytuose, o nuo amžių amžių lietuvių gyventose vietose. Būta tokių laikų, kaip būta ir šviesuolių, šventaitėjų, jog prievarta neamžina. Vytautas Landsbergis prisiminė ir Vincą Kudirką, kurio eilės tapo mūsų nepriklausomos valstybės himnu, o šeta į muziką, kuris, jau būdamas ligos pakirstas, savo sesei Jūlytei rašė, jog ateis tokia diena, kai ir mokyklose, ir valdžios įstaigose bus kalbama lietuviškai. Tas šventas tikėjimas tikėjęjų mūsų tėvams, seneliams, poseneliams puoselėti lietuviybės dvasią, ir štai mūsų tautinė vėliava jau teičią kartą iškilmingai plaukystosi olimpinį žaidynių stadionuose.

- Pagaliau atėjo laikas būti savimi, eiti į pasaulį su savo vardais, savo valstybės vardu. Sveikinu ir dėjuojuosi, kad susitikome tokioje gražioje ir jaukioje aplinkoje, - pasakė Vytautas Landsbergis. - Jūsų mokykloje tokie gražūs, šviesūs visų vaikų veidai. Tai mokytojų darbo ir sielos atspindys. Tegul vaikai išauga, tegu išeina į pasaulį ir skleidžia tą šviesą, kurios jiems negailite.

Tą popietę buvo prisimintas ir 1988 metų Vasario 16-osios minėjimas, kai čia dar pagal mokyklos steigėjų sumanymą turėjo vyrauti karo dvasia. Grupė mokytojų vieni susirinkę klausėsi, kokios dainos dainuojamos kolegos Alfonso Rudžio (dabar mokyklos direktoriaus) namuose, tuo labiau kad Alfonso tėveliui buvo lemta žūti kasant "Belomor" kanala, ir atsirado, kas pranešė valdžios atstovams... Būta ir tokių, kurie tyliai, bet įtaigiai atskleidė būsimesiems tarybinės armijos kariams Vasario 16-osios prasmę. Gal todėl šiandien ne vienas buvęs šios tada karo mokyklos auklėtinis, baigęs aukštuosius mokslus Rusijos atitinkamose mokyklose, grįžo į Nepriklausomą Lietuvą ir dabar ištikimai tarnauja mūsų valstybės apsaugos tarnyboje. Taigi čia pasėta gera sėkla sudygo ir išaugo.

Mūsų mokyklose minima daug švenčių, bet Vasario 16-oji būna tik vieną kartą per metus, - pasakė mokyklos direktorius Alfonsas Rudys. - Dėkoju visiems pedagogams, vadovams, kurie nepaprastai kantriai dirba mokydami vaikus lietuvių kalbos, aiškios tarties. Dėkoju muzikos vadovui Viktorui Žeimiui, kuriam reikia nepaprastai daug kantrybės, kol išmoko damiai dainuoti, dėkoju šokių vadovei Zitai Dvilevičiūtei, dėkoju visiems pedagogams, nuo pirmos iki dvyliktos klasės atsidavusiai ir su meile mokantiems vaikams.

O kad vaikai iš tiesų daug moka, įsitikino visi, kurie tą popietę buvo salėje. Kaip skambūs pavasario šaltiniai aidėjo jaunųjų dainorėlių balsai, malonu buvo žiūrėti į šokėjų ratelius. O kai pasigirdo viso mokyklos choro ir visos salės traukiama Maironio "Lietuva, Tėvyne mūsų", sunku buvo sulaikyti jaudulį ir suvokti, jog šitame chore dainuoja ne vienas našlaitis, Kaukaze per tautinės nesantaikos susirėmimus praradęs tėvelį, kad ne

vienas dainorėlis iki rugsėjo pirmos nebuvo nė girdėjęs lietuviškai kalbant. Simbolinis visų choristų, visų minėjimo dalyvių susiėmimas rankomis buvo iškalbingesnis nei patys prasmingiausi žodžiai. Jie čia tam, kad būtų kartu. Kartu su Lietuva, savo tėvų ir protėvių žeme, kad atliktų tuos darbus, apie kuriuos anie svajoję būdami tremtyje.

Ir dar. Šiuo metu Lietuvių namuose mokosi 130 vaikų. Šventės programą rengė Zita Dvilevičiūtė, Viktoras Žeimys, Zina Plepienė, Danutė Kviklienė. Naujus tautinius rūbelius pasiūvo panevėžietė Marija Simanavičienė, o pinigų tam reikalui aukėjo Hiutenfelde-Lamperthaimo gyvenanti ponija Eugenija Lutz. Pasirodo, prieš trejetą metų josios sūnus Alfredas atšokto vestuvės. Vestuvių progą paprastai dovanojama daug ir visko. Tačiau jaunavedžiai Alfredas ir Utė nutarė surinktus pinigus padovanoti Lietuvai. Ir štai pernai, švenčiant jones Hiutenfelde, Lietuvių namų mokyklos atstovai, tuo metu viešėje Vokietijoje, gavo 4 tūkstančius markių dovanų. Už tas Vokietijos markes ir buvo pasiūti dailūs tautiniai drabužiai.

Būtina šia proga paminėti ir Kanadoje gyvenančios ponios E. Stepaitienės surengtą aukų rinkimo vakų. Už surinktus pinigus buvo nupirkti ir atsiųsta skanėstų, maisto, rašymo reikmenų. Dalis pinigų buvo atvežta grynais. Už juos nupirkti spalvotas televizorius, fotoaparatas ir kitų fotografavimui reikalingų priemonių. Lietuvių namų auklėtiniai ir visi darbuotojai taria nuoširdų ačiū poniai Stepaitienei!

Tremtinių grįžimo fondas, kurio pirmininkas yra Vytautas Cinauskas, nuolatos skiria tremtinių vaikams pinigų kelionėms į namus, taip pat parūpina per labdarą gaunamų rūbelių ir t. t.

Vytauto Landsbergio fondas taip pat nepamiršta Lietuvių namų - šį kartą įteikta siunta vitaminų.

Lietuvos rašytojų sąjunga kartu su savo leidykla Vasario 16-osios išvakarėse irgi surengė labdaros akciją. Padovanota per dvidešimt pavadinimų knygų, tiek originalių, tiek verstų iš kitų kalbų. Birutė Baltrušaitytė pristatė savo naują knygėlę "Po Žalgirio kautynių".

Salomėja Čičiškina

Skamba
Lietuva,
Tėvyne mūsų...

Paskutinis skambutis jau
nuaidėjo

Iki pirmojo egzamino liko
tik 100 dienų

Simtadienis

(XI kl. mokinio B. Levašvilio pasakojimas)

Simtadienis - sena mokyklinė tradicija. Kiekvienais metais jis švenčiamas visose mokyklose. Tai dvyliktokų šventė, kurią jiems paruosia vienuoliktokai. Ją šventė, įvyksta, kai abiturientams lieka šimtas dienų iki pirmojo egzamino. Tai visada būna labai linksma šventė, bet po jos jau turi prasidėti įtemptas darbas, nes per likusias šimta dienų jie turi gerai pasiruošti egzaminams.

Šiais metais šimtadienio šventę turėjome ruošti mes. Tai buvo labai sunkus darbas. Mes turėjome parengti programą, juokingas užduotis abiturientams ir papuošti salę. Aš žinau, kad mums pavyko atlikti visa tai gerai. Mes daug ginčijomės dėl kiekvieno šventės plano punkto, bet viską bendrom jėgom padarėme.

Ir prasidėjo šventė! Mes, persirengę angelais, iškilmingai įvedėme dvyliktokus į salę, pasodinome prie stalų, priėjome prie scenos, papuoštos balionais, ir pradėjome savo programą, parengtą pagal Dantės „Dieviškąją komediją“. Po to „angelų“ choras dainavo mokiniių elgesio taisyklės. Po pasirodymo abiturientams davėme užduotis. Jās buvo nelengvos, bet dvyliktokai puikiai jas atliko. Abiturientai ligi turėjo savo paruoštą programą. Sieloje buvo šilta, gera. Abiturientai padainavo keletą dainų. O po to jie egzaminavo mokytojus. Tai buvo įdomu ir juokinga. Pasibaigus programai, mes vaisinomės įvairiais skanumynais, šokome, fotografavomės...

Kitais metais mes busime abiturientai, ir dabartiniai dešimtokai, trečiaisiai, paruos mums puikų šimtadienį.

Rengiant šią konferenciją daug
širdies darbo, išminties idėjo
direktoriaus pavaduotojas

A. Bakšys

Tarpmokyklinė metodinė konferencija „Grįžtam į Lietuvą“

Balandžio 6-7 mokykloje
vyko metodinė konferencija. Tikslas -
pasidalinti darbo su kitakalbiu
aplinkoje išaugusiais lietuviu vai-
kais patirtimi. Be Vilniaus viduri-
nės mokyklos „Lietuvių namai“
pedagogų atvyko mokytojai iš Puns-
ko kovo 11-osios gimnazijos, Hluten-
feldo vasario 16-osios gimnazijos,
Maskvos „Saltinėlė“ mokyklos ir kt.
Perskaityta 14 pranešimų.

Konferencijos baigiamajame
posėdyje svečiai dėėjo už šio
renginio organizavimą, nes pa-
sikeitimas patirtimi bei nyo-
monėmis buvo visiems labai
naudingas.

Nustarta, kad tokios konferenci-
jos bus rengiamos kas artimi me-
tai, keičiant susirinkimų vietas.

Konferencijos
pradžią
skelbia
Lietuvių namų
direktorius
A. Rudys

Pranešimą skaito Vilniaus universiteto profesorius
Z. Linkevičius

Šeiminkai ir svečiai

Pranešimą
skaito
M. Černelienė
Punsko Kovo
2-osios lietuvių
gimnazijos
direktoriė

Konferencijos
dalyviai

Idomu padiskutuoti pertraukėlės
metu. (15 kairės) A. Baksys - Lietuvių na-
mų direktoriaus pavaduotojas, R. Tesna-
vasario 16-osios gimnazijos Hüttenfelde,
direktoriaus pavaduotojas, M. Černelienė -
Punsko gimnazijos direktoriė, N. Vysniauskienė -
Lietuvių namų mokytoja.

Pažinimo link

Mintys apie mokslo metų pabaigą Vilniaus vidurinėje mokykloje,
kuri jau ketveri metai vadinama prasmingu vardu - Lietuvių namai

Tą šiltą birželio popietę Lietuvių namų aktų salėje susirinko bene pati išpūdingiausia auditorija per visus mokslo metus. Prie mamos ar tėčio glaudėsi mažesni ir augesni sūnūs ir dukros, kuždėjo savas paslaptis, per ilgus nesimatymo mėnesius išgyventus malonius ir ne visai dalykus... O tuo tarpu mokyklos direktorius Alfonsas Rudys sveikino visus, iš toli ir arti atvykusius, kad pasidžiaugtų dar vienerių mokslo metų pabaiga.

Rugsėjo pirmąją mokyklą pradėjo lankyti 133 moksleiviai, šįandien metinius pažymėjimus gaus 121. Kur pasidėjo tie dvylika vaikų? Vieniems gal valios pritrūko, kiti, regis, tikėjosi čia lengviau būsiant, tretį tiesiog neištvėrė tėvelių ilgesio... Bet tie, kurie liko, mokėsi gerai. Net 41 mokinukas pelnytai gavo gerus ir labai gerus pažymius. Visų jų pavardės buvo garsiai per-

skaitytos, o laimingi tėveliai, bendramoksliai nepagailėjo plojimų. Tiesa, šeši mokinukai per vasaros atostogas turėtų pasimokyti, jei norėtų nuo rugsėjo pirmosios lankyti aukštesnę klasę. Bet šiaip vos vieno kito pažymėjime yra žemesnių nei septynių balų įvertinimai.

Pasak direktoriaus pavaduotojo Aloyzo Bakšio, anksčiau, kai moksleivio žinios būdavo labai labai geros, su apmaudu apgailestaudavome, kad negalime parašyti šešeto. Dabar tokios galimybės yra, kad tik mokytojai ir mokiniai suprastų žengią viena linkme, pakopa po pakopos kopiantys į mokslo pažinimo viršūnes. O juk nuo aukšto kalno visada plačiau ir geriau matyti. Argi tai ne paskata kopti ir kopti aukštyn.

- Man buvo dvylika metų, kai grįžome iš Sibiro, - prisiminė Vilniaus universiteto dėstytoja Irena Tumavičiūtė. - Kaip aš verkiau, kai

iš pirmojo lietuvių kalbos diktanto mokytoja man negalėjo parašyti nė dvejeta, nes padariau net 49 klaidas. Tuo tarpu rusiškai aš skaičiau ir rašiau kur kas geriau nei kiti vaikai. Bet tai manęs neguodė. Todėl aš labai norėčiau kad jūs, mielieji Lietuvių namų mokinukai, supratumėte, kokia tai didelė likimo dovana mokytis ir pažinti seniausią indoeuropiečių kalbą. Didelės pagarbos ir padėkos verti mokytojai, kurie visus metus čia besimokantiems vaikams atstoja ir tėtį, ir mamą. Kiekvienas jūsų žodis atsiliepia aidu, - gera ar bloga mūsų Lietuva tiems vaikams. Ir ne tik jiems.

- Noriu pabrėžti jūsų mokyklos svarbą tautai ir valstybei, - sakė Tremtinių grįžimo fondo valdybos pirmininkas Vytautas Cinauskas. - Jūs grąžinate Lietuvai vaikus - sūnus

*Europos lietuvis
Nr. 24 (2310)
1994. 06. 11-17*

7

Pažinimo link

Atkelta iš 1 psl.

ir dukras. Ir labai gaila, kad valdžios vyrų nemato ar nenori matyti šito didžio ir prasmingo jūsų darbo. Ir jau visiškai nesuvokiama sveiku protu, kad daromos kliūtys vaikams, čia prasimokiusiems ketverius metus, gauti Lietuvos piliečio pasą. Juk šitaip elgdami, stumiame lauk, iš Lietuvos, ne tik šituos vaikus. Pažiūrėkite, kas dedasi prie Vokietijos ambasados, - vien jauni veidai. Kur jie važiuoja, kur jie bėga, kur juos šaukia nepergeriausia Vakarų dvasia? Tikiuosi, kad jūsų mokiniai neišbėgs iš Tėvynės. Man labai skaudu, kai koks rašytojas, pavarde Žemaitis, rašo gryną rusų dvasia ir tik rusų kalba. Man skaudu, kai toks žymus politikas kaip Burbulis, išskyrus pavarde, daugiau nieko neturi... lietuviško. Labai gaila, kad mes, negausi tauta, atiduodame savo pačius geriausius genus kitiems, kad patys save apiplėšiam. Todėl jūsų mokyklos svarba yra tiesiog neįkainuojama.

Ir ne tik tai. Mokykloje kuriamos tradicijos, suburiančios vaikus dainai ir šokiui, lipdybai ir tapybai, muzikai, apskritai kūrybai. Turi mokykla savo lyg ir ūkvedžių, šokių vakarų rengėjų, tvarkdarių... Sako, jog Antanas Sprindžiukas galėtų dieną naktį lipdyti molinukus, na, o Valdas ir Romas neįsivaizduoja mokyklos vakarų be diskotekos, Sergejus Taločka tikriausiai labai didžiuojasi, galėdamas deklamuoti savo senelio Jono Matačiūno eiles. Beje, tremtinys iš Altajaus parašė "Moksleivių giesmę", kuri ilgainiui skambės iškilmingiausiomis progomis. Muziką jai sukūrė Viktoras Žeimys, tik šį kartą vaikai dar nespėjo naujos dainos išmokti. Tačiau jaunesniųjų ir vyresniųjų atlikėjų melodijos rodo, kad per šiuos

metus išmokta tikrai nemažai. O jau šokėjams į taktą plojo visa salė. Ir tai suprantama - juk jiems teks atstovauti savai mokyklai Pasaulio lietuvių dainų šventėje.

Tuo tarpu šventė baigėsi ir mokykloje. Vieni apdovanoti mokyklos ženkleliais, kiti - maloniais žaisliukais, pirktais už mielosios ponios E. Stepaitytės iš Kanados pinigų. Gaila, bet tokių rėmėjų tik vienetai. Kažkas karčiai pajuokavo, jei kokio turtingo bankininko ar verslininko vaikas čia mokyti, gal tada... O kol kas dvyliktokai ir devintokai dar laiko egzaminus. Sėkmingai. Tikėkimės, kad taip bus iki galo.

... Nutilo šventės šurmuly, vienur kitur stoviniuoja ar sėdinėja tėveliai ir vaikai. Tiek daug norisi pasakyti vieni kitiems. O štai ant sofos sėdintis berniukas, didelėmis juodomis akimis, braukia ašarėles. Kas gi suspaudė tavo širdelę, berniuk mielas? Užkalbinu jį ir mamytę Nataliją Loiteris. Sergejus jau trečiaklasis, pradėjo čia mokyti nuo pirmos klasės. Prisėda prie mūsų jau ketvirtokė Sofija. Tokia pat didžiaakė, skaisčiai veideliais. O Julija laiko baigiamuosius egzaminus. Žada stoti į Vilniaus pedagoginį institutą, nori būti darbų mokytoja. Tėtis lietuvis, jo mama buvusi tremtinė, ankstčiau grįžo į Lietuvą. O Loiteriai gyvena Chabarovsko krašte. Kai Lietuva vėl tapo nepriklausoma, iškilo klausimas: ar dabar grįšime, ar liksime gyventi užsienyje? Grįžo ir nesigaili. Ypač patenkinti dėl vaikų. Ponia Natalija sako nesijaučianti čia svetima, nors dar lietuviškai ir nemoka taip, kaip moka jos trys vaikai. Bet, pridėda, vaikai ir gyvenimas išmokys. Čia jau ir Sergejus ašarėles nudžiuvo. Duok Dieve, kad tai būtų paskutinės tremtinių vaikų ašaros.

Salomėja Čičiškina

Kviečiame mokyti "Lietuvių namų" mokykloje

Vilniaus vidurinė mokykla "Lietuvių namai" kviečia mokyti lietuvių kilmės vaikus, gyvenančius ne Lietuvoje. Į I-X klases priimami 7-17 metų moksleiviai, norintys mokyti lietuvių kalbą, pateikę pareiškimą (tėvų, globėjų), gimimo liudijimą, išeito mokslo ir sveikatos pažymėjimus.

Dokumentai priimami nuo birželio 1 iki rugpjūčio 15 dienos.

Grįžtam į Lietuvą kaip į namus

po pietų, lieka laiko ir doriniam lavinimui, lietuvių liaudies dainoms, šokiams, muzikai, menui, tautosakai. Popiečio laiku savotiškai pratęsimas mokymo procesas. Lilija Vyšniauskienė papasakojo, kaip buvo kuriama lietuviška mokykla Liepojoje, kur šiuo metu gyvena per tris tūkstančius lietuvių. Teko eiti į namus, priminti žmonėms jų kilmę, pažadinti tautinės savgarbos jausmus, įtikinti, aiškinti, kol pasiekta, kad dvylika vaikučių ateitų į lietuvišką mokyklą. Apie Liepojos lietuvišką mokyklą, jos mokytojų taurius siekius rašė Latvijos spauda, rodė televizija. Beje, Lilija Vyšniauskienė vienintelė iš konferencijoje dalyvavusių galėjo pasidžiaugti, jog švietimo ir mokymo klausimu jaučiama akivaizdi tarpvalstybinių susitarimų nauda. Gaila, bet panašūs susitarimai merdi kitose valstybėse. Pasak Audrio Antanaičio, Kultūros ir švietimo ministerijos atstovo, protokolai pasirašomi, mokyklų atidarymo terminai nustatomi, bet rezultatai nėra. Ir jokie protestai čia nepadaeda, kai kitų valstybių pareigūnai sako, jog nėra galimybių, nėra pinigų, nėra nieko... Ir čia mes pasijuntame bejėgiai. Mes negalime pasakyti, kaip kai kurių valstybių politikai, jog ginsime savo tautiečių teises. Pagaliau kas šito išsigąsų? Bet po šios dienos pokalbio, sakė Audrys Antanaitis, norisi tikėti, kad lietuviybės šaltinėliai kituose kraštuose neišsėks, nes jūs žavite savo atsidavimu, jūs nekaltate apie sunkumus, nevardinate bėdų ir nepritekliu, bet kalbate apie šventą pareigą - grąžinti Lietuvai po pasaulį pasiklydusius savo vaikus...

Šiuo požiūniu ypač įsimintinas Lietuvių namų Vilniuje mokytojos Vidos Vileitienės pasisakymas. Kaip apibūdinti sąvoką "grįžimas į Lietuvą"? Mokėti kalbą dar nereiškia grįžti į Lietuvą. Ar galima teigti, kad tie mūsų auklėtiniai, kurie dabar mokosi Lietuvos aukštosiose mokyklose, jau yra tikri lietuviai? Arba tie, kurie sąmoningai apsisprendė, priėmė krikštą ir tapo katalikais? O gal tikra lietuviškumą yra toji abiturientė, kuri sugrįžo į savo tėvų namus Alma Atoje, bet svajoja puoselėti draugiškus ryšius tarp Lietuvos ir Kazachstano, kur ji gimė ir augo?

Apie tautinę sąvimonę, kalbos ir dvasios kultūrą, apie lietuviybę kaip

Per Velykų atostogas į Vilnių, į Lietuvių namus buvo susirinkę lietuviškų mokyklų mokytojų iš Lenkijos, Vokietijos, Latvijos, Rusijos ir Baltarusijos. Vilniečiai savo kolegas iš kitų valstybių pakvietė pasikalbėti apie lietuviybės puoselėjimą per lietuviškas mokyklas, kurių pastaruoju metu atsiranda vis daugiau. Suprantama, kad Hiutenfeldo Vasario 16-osios lietuvių gimnazijos patirtis šiuo atveju yra pati turtingiausia, kokią tik turi sukaupusios užsienyje veikiančios lietuviškos mokyklos. Tačiau tik iš pirmo žvilgsnio čia viskas paprasta ir sklandu. Vasario 16-osios gimnazija dirba pagal visuotinę Vokietijos švietimo sistemos programą, todėl lietuvių kalbą čia įsispraudžia tik tarp svetimų kalbų - anglų, prancūzų, lotynų ir pan. Mokymai iš Šiaurės ar Pietų Amerikos, Afrikos, Rytų ar Vakarų Europos gali rinktis pats, ko atsiskaityti lietuvių kalbos labui. Štai penktokai ir šeštokai lietuvių kalbos mokosi šešis kartus per savaitę, o septintokai-vieniuliktokai turi po dvi pamokas mažiau, tiek pat, kiek vokiečių ir anglų kalbos pamokų. Žemesnėse klasėse viskas dėstoma vokiškai, septintoje ir aštuntoje klasėje - vokiškai ir lietuviškai, jei susidaro lietuviškai kalbančių vaikų grupė. Tuo tarpu devintoje-vieniuliktoje klasėje viskas dėstoma tik lietuviškai, dvyliktoje ir tryliktoje klasėje - tik vokiškai. Pasak gimnazijos mokytojų Bronės

Lipšienės ir Ronaldo Tesnau, nėra taip paprasta iš viso pasaulio suvažiavusius vaikus, skirtingo amžiaus, išsilavinimo ir visiškai skirtingos aplinkos auklėtus išmokyti lietuvių kalbos. Ne tik gerai kalbėti, rašyti taisyklingai, bet ir lietuviškai mąstyti. Nuo ko pradėti, jei grupėje yra dešimties ir dvidešimt vienerių metų moksleivių, nemokančių nė žodžio lietuviškai?

Gimnazijoje veikia trejų metų pradiniai lietuvių kalbos kursai, kur dėstoma pagal pačių mokytojų sukurtas metodikas, atsižvelgiant į kasdienio gyvenimo poreikius. Pradinis etapas bene pats sunkiausias, gal todėl stengiamasi daugiau lavinti šnekamąją kalbą, plėtoti žodyną, nekalant į galvą gramatikos taisyklių. Kitą vertus, pasak Bronės Lipšienės, kažin ar tikslinga daryti nuolaidas siekiant mokslo išminties. Prancūzai, pajutę, jog anglų kalba baigia užkariauti pasaulį, atitoko ir emė leisti trijų kalbos mokymo lygių vadovėlius su atskirais žodynais. Ką tai reiškia? Pasirodo, iš to paties vadovėlio gali mokytis žmogus, ieškantis prancūzų kalbos pagrindų; gali mokytis ir žmogus, turintis tos kalbos šiokių tokių pradmenų; gali mokytis ir žmogus, siekiantis tobulai kalbėti prancūziškai - tai jau pati sunkiausia programa. Ir visa tai viename vadovėlyje! Negana to, prancūzai leidžia dvi kalbius žodynus: prancūzų-vokiečių, prancūzų-arabų, prancūzų-rusų ir t.t.

Nusižiūrėję į prancūzus, Vasario 16-osios gimnazijos mokytojai patys emė kurti panašias mokymo programas ir žodynelius, tik ne dvikalbius, o trikalbius, sakysim, ispanų-anglų-lietuvių. Kad tai ne tuščias darbas, Bronė Lipšienė papasakojo istoriją apie savo auklėtinius, kurie smagiai leido popiečio laiką kavinėje. Visi klegėjo angliškai, nes ši kalba daugumą visiems vienodai prieinama. Ir staiga į kavinę užsuko berniukas iš Venesuelos, nemokantis nei angliškai, nei vokiškai. Smagi šneka akimirksniu nutyla, kol ištarimas toks paprastas ir mielas žodis "labas" ir visi ima kalbėti lietuviškai. Kas gali būti malonesnio lietuvių kalbos ir literatūros mokytojai?

Kitokie lietuviškos mokyklos rūpesčiai Maskvoje ir Liepojoje, Punske ir Vilniuje. Diana Dubnovienė kalbėjo apie "Šaltinėlio" pradžios mokyklos Maskvoje darbą. Iš lietuviškų ir mišriųjų šeimų į tris klases suvažiuoja iš visos Maskvos apie penkis dešimtus vaikų, iš kurių vieni moka gerai kalbėti lietuviškai, bet rašyti - ne, kiti nemoka nei kalbėti, nei rašyti. "Šaltinėlis" iš Lietuvos gauna vadovėlių, metodinių leidinių, mokymo programų, bet patys mokytojai dažniausiai kuria savo programas, atsižvelgdami į vaikų išprusimą. Kadangi vaikai mokykloje būna nuo ankstauro ryto iki šeštos valandos

Nukelta | 7 psl.

vidinę jauseną labai įtaigiai ir prasmingai kalbėjo Punsko Kovo 11-osios lietuvių gimnazijos direktorė Marytė Čermelienė ir mokytojas Algis Uzdila. Kadangi Algio Uzdilos kalba buvo nepaprastai jausminga, pagrįsta daugiau nei trejų dešimtmečių kalbos tyrimais, sutarėme, jog mūsų laikraščio skaitytojams būtų įdomios ne minčių ištraukos, bet visas pasisakymas. Algis Uzdila pažadėjo "EL" parašyti atskirai.

Iš viso konferencijoje kalbėjo šešioliką pranešėjų. Tarp jų buvo profesorius Zigmantas Zinkevičius, apžvelgęs lietuvių kalbos ištakas, Lietuvių namų mokytojas Kazys Vidžiūnas, kalbėjęs Tėvynės istorijos ir pilietiško klausimais, direktoriaus pavaduotoja Apolonija Visickytė, pasakojusi apie lietuvių kalendorinių švenčių medį, jo plačiausias šakas ir giliausias šaknis. Prie šio simbolinio medžio labai tiko ir mokytojos Danutės Kviklienės pokalbis apie liną lietuvių kalbos pamokose. Klausantis mokytojos Irenos Kupčinskienės, pavydu buvo, kad esu ne matematikė. Pasirodo, matematika gali skambėti kaip poezija ir kaip muzika, jeigu tam atiduodi savo širdį ir protą. Panašiai prabilo ir mokytoja Zivilija Šimelevičienė, dėstanti vokiečių kalbą ir darbus. Jei mokykloje kas būtų pastebėjęs mano pomėgį, sakė ji, gal šiandien būčiau ne germanistė.

Todėl stengiuosi padėti vaikui atrasti save, nes pasaulis neapsiriboja baltu popieriaus lapu ir keliais spalvotais pieštukais. Kiekvienas esame iš prigimties kūrėjas, svarbu pažadinti tas kūrybos galias. Kad mokytojai tai sekasi, įsitikino ir konferencijos dalyviai, aplankę mokyklos auklėtinių darbų parodą. Savo ir mokytojos Aldonos Petkevičienės darbo patirtimi pasidalijo Stasė Rožienė. Įdomių duomenų, vertų atskiros kalbos, pateikė Lietuvių namų direktorius Alfonsas Rudys ir pavaduotojas Aloyzas Bakšys. Kaip kuriama aplinka, kad čia besimokantiems vaikams būtų gera? Kaip vaikai priprato prie naujos aplinkos? Kaip pasitikti mokytojais, auklėtojais? Ar skaito lietuvišką spaudą, knygas? Kaip vaikai vertina vienokį ar kitokį elgesį viešoje vietoje, tarpusavyje santykius, kas jų manymu, yra "nieko čia tokio", "blogai", "labai blogai"? Vyresniųjų klasių mokinių apklausa (anoniminė) atskleidė gana dėsningą išvadą, - žmogus auga toks, kokia yra aplinkos įtaka. Atsakymai į daugelį klausimų verčia suklusti, kad suvoktume, su koku kraičiu vaikai grįžta į Lietuvą.

Tokių giminių susiejimus, kaip buvo taikliai įvardinta ši konferencija, manoma rengti kas dveji metai, pagal galimybes - vis kitoje vietoje.

Salomėja Čičiškina

VILNIAUS VIDURINĖ MOKYKLA
„LIETUVIŲ NAMAI“

METODINĖS KONFERENCIJOS
„GRĮŽTAM Į LIETUVĄ“

PROGRAMA

Vilnius,

1994

VILNIAUS VIDURINĖ MOKYKLA
„LIETUVIŲ NAMAI“

GRĮŽTAM Į LIETUVĄ

METODINĖS KONFERENCIJOS
PRANEŠIMŲ TEZĖS

VILNIUS, 1994.04.6-7

Metodinės konferencijos "Grįžtam į Lietuvą",
įvykusios Vilniaus vidurinėje mokykloje
"Lietuvių namai" 1994 m. balandžio 7 d.,
pranešėjų ir skaitytų pranešimų

S A R A Š A S

Ižanginis žodis - A. Rudys, mokyklos "Lietuvių namai" direktorius
PRANEŠIMAI:

1. Prof. Z. Zinkevičius (Vilnius) - Iš kur atsirado lietuvių kalba?
2. Magistrė M. Černelienė (Punskas) - Mokytojo atsakomybė už lietuvių kalbos būklę.
3. K. Vidžiūnas (Vilnius) - Tėvynės istorija ir pilietiškumo ugdymas.
4. D. Dubnovienė (Maskva) - Lietuvių kalbos dėstymo Maskvos lietuvių mokykloje "Šaltinėlis" problemos.
5. A. Visockytė (Vilnius) - Mokinių supažindinimas su lietuviškomis šventėmis, tradicijomis ir papročiais.
6. R. Tesnau (Hiutenfeldas) - Iš Hiutenfeldo Vasario 16 lietuvių gimnazijos darbo patirties.
7. B. Lipšienė (Hiutenfeldas) - Iš Hiutenfeldo Vasario 16 lietuvių gimnazijos darbo patirties.
8. V. Vileitienė (Vilnius) - Mokyklos vaidmuo išlaikant lietuviškus papročius ir tradicijas mišrioje šeimoje.
9. D. Kviklienė (Vilnius) - Lino tema lietuvių kalbos pamokose.
10. A. Uzdila (Punskas) - Lietuvių kalbos išskirtinė pasaulėjauta - saugotina indoeuropietiškoji vertybė.
11. A. Petkevičienė, S. Rožienė (Vilnius) - Individualus darbas pradinėse klasių pamokose.
12. D. Vyšnieuskienė (Tiepoja) - Iš Tiepojos 8 vid. mokyklos darbo lietuviškose klasėse patirties.
13. I. Kupčinskienė (Vilnius) - Kompleksinio ugdymo svarba matematikos pamokose.
14. Ž. Šimelevičienė (Vilnius) - Moksleivių kūrybiškumo ugdymas dailės pamokose.
15. A. Rudys (Vilnius) - Mokinių adaptacija Vilniaus vid. mokykloje "Lietuvių namai".
16. A. Bakšys (Vilnius) - Aukštesniųjų klasių mokinių pozicija vertinant socialinį elgesį.

Diskusijose dėl konferencijos kalbėjo A. Antanaitis (Vilnius), A. Bakšys (Vilnius), A. Uzdila (Punskas).

Rezoliucijos projektą komisijos vardu perskaitė R. Tesnau (Hiutenfeldas).

Rezoliucijos projektas su pastabomis priimtas vienbalsiai.

Pedagogų metodinės konferencijos
"Grižtam į Lietuvą", įvykusios 1994 m. balandžio 7d.
Vilniaus vidurinėje mokykloje "Lietuvių namai",

R E Z O L I U C I J A

Vilniaus vidurinės mokyklos "Lietuvių namai" surengtoje metodinėje konferencijoje "Grižtam į Lietuvą" dėl darbo patirties su kitakalbių aplinkoje išaugusiais lietuvių vaikais, be minėtos mokyklos pedagogų dalyvavo ir skaitė pranešimus Hiutenfeldo Vasario 16-osios (Vokietija), Punsko Kovo II-osios (Lenkija) gimnazijų, Maskvos lietuvių mokyklos "Šaltinėlis" (Rusija), Liepojos 8-sios vidurinės mokyklos (Latvija) mokytojai.

Visi pedagogai susidomėję iš klausė Vilniaus universiteto profesorių Zigmo Zinkevičiaus įžanginį pranešimą apie lietuvių kalbos kilmę. Konferencijoje buvo perskaityta 16 pranešimų.

Konferencijos dalyviai pažymi, kad dėl specifinių darbo sąlygų pasikeitimas patirtimi, nuomonėmis visiems buvo naudingas.

Toks renginys padeda tobulinti mokytojų profesinę kvalifikaciją, skatina kūrybingumą pedagogų, dirbančių įvairių valstybių lietuviškose mokyklose.

Atsižvelgiant į tai, konferencijos dalyviai siūlo organizuoti panašius renginius ateityje (kas antri metai, pavasarį, mokytojų atostogų metu, keičiant susirinkimų vietą). Į konferencijas pakviesti pedagogus iš visų užsienyje esančių lietuviškų mokyklų ir prašo, kad tokiems renginiams pritartų ir juos remtų Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerija.

Rezoliucijai pritarė visi konferencijos dalyviai.

TIKRA

Vilniaus vidurinės mokyklos
"Lietuvių namai" direktorius

A. Rudys

Abiturientai atsisveikina

Gegužės 27 nuaidėjo paskutinis skambutis 3-osios laidos abiturientams: Elenai Reket, Renatai Šuboč, Julijai Loiterytei, Olimui Chalilovui, Artūrui Jančiukui, Dariui Antanaičiui, Elenai Matačiūnaiti, Jūratei Ostapenko, Elenai Gubanovai.

Paskutinė pamoka abiturientams vyko alyvų puokštėmis, pakalnučių žiedais papuoštame lietuvių kalbos kabinete. Pamokos tema: „Ką norėčiau pasakyti paskutinę pamoką...“ Kalbėjo abiturientai, mokytoja Z. Pėpienė, auklėtoja L. Kalibatiienė.

Paskutini kartą nuaidėjus mokykliniam varpeliiui, abiturientus į salę pakvietė pradiniių klasių mokiniai. Skambėjo padėkos žodžiai, gražūs palinkėjimai...

Visi abiturientai sėkmingai išlaikė brandos egzaminus. Birželio 22-oją aktų salėje abiturientams buvo įteikti brandos atestatai. Dalyvavo pedagogai, tėvai, draugai. Abiturientai, jų tėvai išleistuvių proga surengė vaišes.

Meno saviveikla

Mokykloje veikia tautinių šokių grupė (vadovė - Z. Dvilevičiūtė), jaunesniųjų ir vyresniųjų klasių dainų ansambliai (vadovas - J. Žeimys). Šokėjai dalyvavo Pasaulio lietuvių dainų šventėje, vyresniųjų klasių dainų ansamblis - "Dainų dainelės-94" dalyvis.

Saviveiklininkai koncertavo įvairiuose mokyklos renginiuose Šilo vidurinėje mokykloje ir kt.

Raiškiojo žodžio vaikus nuosirdžiai moki pradinii klasių mokytojos ir auklėtojos. Sausio 27d. pradinii klasių mokiniai surengė koncertą "Šitam dviuqiškam būry!" Per Užgavėnes, per Šv. Kalėdas ir kt. šventes pradinii klasių mokiniai būna ypac aktyvūs, išmoka daug dainelių, eilėraščių.

Vilniaus miesto raiškiojo skaitymo konkurse dalyvavo VI kl. mokine.

XI kl. mokine D. Kapinauskaitė (mokytoja D. Kvickienė) ir spalio 29 vyko talentų vakaras.

Lietuvių namuose koncertavo įvairūs meno saviveiklos kolektyvai: "Doritos" ansamblis, Mokytojų namų vaikų etnografinis ansamblis, 5-os muzikos mokyklos choras ir atskiri atlikėjai, 4-ojo internato moksleiviai, Jonavos 4-tos vidurinės mokyklos vienuoliktokai ir kt.

Šmagiai sukasi
mūsų mokyklos
tautinių šokių
atlikėjai

Mes - Pasaulio lietuvių dainų šventės dalyviai

Siepos 6 d. Vilniuje prasidėjo visai lietuvių tautai reikšminga ir ilgai laukta Pasaulio lietuvių dainų šventė. Pirmą kartą į glaudų būrį susirinko ne tik Lietuvos, bet ir po visą pasaulį pasisklidę mūsų tautiečiai.

Mūsų šokėjai taip pat buvo pakviesti dalyvauti Pasaulio lietuvių dainų šventėje. Šokėjai ypač dėkingi savo vadovui z. Dvilevičiūtei. Naktiniams patiko ir vakaronė sporto rūmuose, bendravimas su Vasario 16-ųjų gimnazijos moksleiviais, taip pat dalyvavimas Pasaulio lietuvių dainų šventėje ir gyrenusiais mūsų mokyklos bendrabutyje.

Apžiūros akimirkos

Kašmet rengiamos
mokinių darbų parodėlės.

Daug širdies idėjo
į šį darbą mokytojos
Z. Šimėlevičienė
N. Daškelytė
V. Duobaite

Mokinių darbų parodoje

Saulėtos vasaros,
gero poilsio
mokytojams, ir
jų auklėtiniams
palinkėjo
vilniaus universi-
teto deštytoja
J. Turnavičiūtė

Dovanėlės
geriausiems

1993/94 mokslo metų
uždarymas

Maltos orchino atstovė
p. Dagmar Rucys
apžiūri mūsų
parodėlę

1994 m. rugpjūtis

Mokyklos šefai

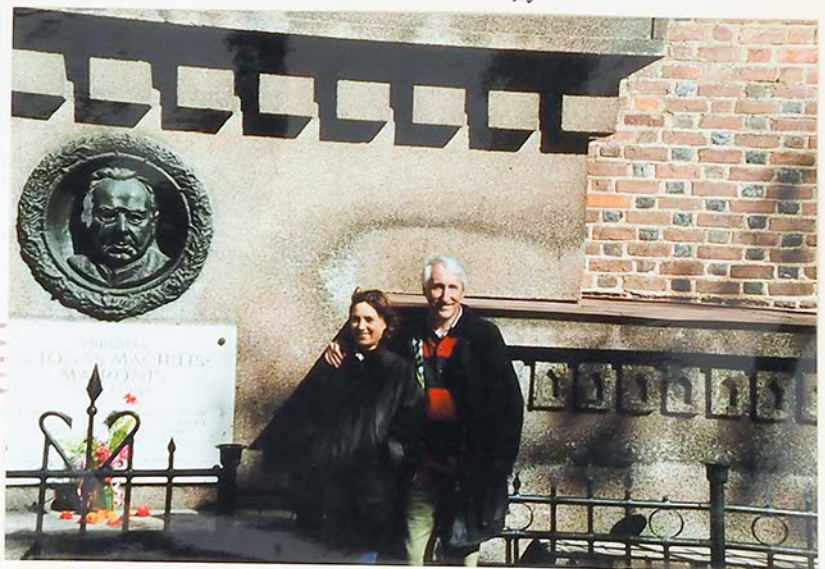
Mokytoja Ž. Šimėlevičienė,
direktorė A. Uisočiūtė ir p. D. Rucys
prie parodos eksponatų

Svečiuose Vokietijos ambasados kultūros ir mokslo skyriaus darbuotoja. Susipažinimas su mokyklos metraščiu.

1994 m. vasaris

Viktorijos Luncovos
šefai iš Vokietijos
Karin ir Rudolf
Zahn

Rose-Marie
Winter
iš
Reinbeko

Mūsų mokyklą aplankė energinga senutė iš Vokietijos Rose-Marie Winter. Ji pabuvojo vokiečių kalbos pamokose, papasakojo apie Vokietijos susivienijimą, savo šeimos likimą, pamokė vaikus vokiškų dainų, padovanojo daug saldumynų, knygų. Visus sužavėjo savo žvalumu, energija, nuširdumu.

Net šešis vaikus apsiėmė globoti ši senutė. Kas mėnesį ji siunčia jiems piniginę paramą, dažnai rašo laiškus, siunčia dovanas. Klebtą moksleivių, ji buvo pasikvietusi į svečius, apmokėjo jiems kelionę.